

การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ
Academic Management of Secondary Schools according to the Concept
of the Quality Citizen Enhancement

เสาวภา นิสภโกมล¹ วลัยพร ศิริภิรมย์² และ พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์³
Saovapa Nisapakomol¹ Walaiporn Siripirom² and Pruet Siribanpitak³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารอบแนวคิด สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของ
การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ ตัวอย่าง คือ โรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 385 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่
ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครู รวม 973 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม
วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย
พบว่า 1) กรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน
การนิเทศการสอน การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยี การวัดและประเมินผล ส่วนกรอบแนวคิดการพัฒนา
พลเมืองคุณภาพ ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ได้แก่ มีความคิดสร้างสรรค์และมีความคิดเชิงวิพากษ์
มีความสามารถในด้านเศรษฐกิจ มีคุณธรรมและมีความรับผิดชอบ 2) สภาพปัจจุบันของการบริหาร
งานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการเรียน
การสอน ($M = 3.84$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาพรวม
อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการเรียนการสอน ($M = 4.67$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ย
ต่ำสุด คือ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี ($M = 3.74$)

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, โรงเรียนมัธยมศึกษา, การพัฒนาพลเมืองคุณภาพ

Article Info: Received 16 January, 2017; Received in revised form 24 November, 2020; Accepted 21 December, 2020

¹ นิสิตศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล: saovapa.school@gmail.com

Ph.D. Candidate in Education Administration Division, Department of Educational Policy, Management and Leadership,
Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: saovapa.school@gmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล: walaiporn52@yahoo.com

Lecturer in Education Administration Division, Department of Educational Policy Management, and Leadership,
Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: walaiporn52@yahoo.com

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล: pruet.s@chula.ac.th

Lecturer in Education Administration Division, Department of Educational Policy Management, and Leadership,
Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: pruet.s@chula.ac.th

Abstract

The purposes of this research were to study the conceptual framework and examine the present as well as desired status of academic management strategies for secondary schools according to the concept of quality citizen enhancement. The samples were 385 secondary schools under the Office of the Basic Education Commission. Data were obtained from 973 informants comprised of school directors, deputy directors, and teachers. The research instrument was a constructed questionnaire. The data were analysed using frequency distribution, percentage, mean and standard deviation. The research results showed that the academic management of secondary school conceptual framework according to the concept of quality citizen enhancement was comprised of schooling, supervised study, development and implementation of technology media, and measurement and evaluation. The concept development for quality population contained 3 attributes. These attributes were creativity and critical thinking, having economics capability, and having virtue and responsibility. The results likewise showed that the current status of high school academic administration was at a high level ($M = 3.84$), and the desired academic management strategy which received the highest mean score was schooling ($M = 4.67$), while the lowest mean score was for media and technology development ($M = 3.74$).

Keywords: academic management, secondary schools, quality citizen enhancement

บทนำ

ในปัจจุบันสภาพสังคมไทยยังไม่ได้รับการส่งเสริมการพัฒนาความสามารถทางด้านคุณลักษณะของพลเมืองคุณภาพ เพื่อเป็นเครื่องมือนำไปใช้ในการพัฒนาคนให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิต และร่วมพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า ประเทศจะอยู่รอดจากการแข่งขันในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ได้ขึ้นอยู่กับพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งพลเมืองที่มีคุณภาพขึ้นอยู่กับกรอบมโนทัศน์และการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยการเสริมสร้างพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพในหลายมิติ โดยเฉพาะคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองคุณภาพซึ่งประกอบไปด้วย ความคิดเชิงวิพากษ์ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการประกอบอาชีพ คุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปัจจุบันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายในสังคมและวัฒนธรรมไทย ส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีการดำรงชีวิตของคนในสังคม หากประเทศไทยต้องการพลเมืองคุณภาพ จำเป็นต้องยึดตามหลักการ “มวลน้ำหนักแห่งการเปลี่ยนแปลง (critical mass)” คือ ต้องพัฒนาประชากรให้ได้หนึ่งในสามของประชากรทั้งหมด หรือคิดเป็นร้อยละ 35

ถึงจะเกิดพลังที่สามารถขับเคลื่อนคุณภาพของคนและช่วยประเทศชาติโดยรวมให้พัฒนาไปในทิศทางที่พึงประสงค์ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) ต้องการพลเมืองคุณภาพ จำเป็นต้องยึดตามหลักการ “มวลน้ำหนักแห่งการเปลี่ยนแปลง (critical mass)” คือ ต้องพัฒนาประชากรให้ได้หนึ่งในสามของประชากรทั้งหมด หรือคิดเป็นร้อยละ 35 ถึงจะเกิดพลังที่สามารถขับเคลื่อนคุณภาพของคนและช่วยประเทศชาติโดยรวมให้พัฒนาไปในทิศทางที่พึงประสงค์ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557)

ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียน ครอบคลุมในระดับกลางและระดับล่างยังไม่มีความพร้อมและศักยภาพพอที่จะเติบโตอย่างเข้มแข็งไปพร้อมกับสภาพการขยายตัวของประเทศที่มีความซับซ้อน มีความเป็นสากลมากขึ้น และค่าครองชีพที่สูงเป็นเงาตามตัว ความเป็นพลเมืองคุณภาพจะเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ ดังนั้น พลเมืองคุณภาพควรมีสัดส่วนสูงขึ้น การลงทุนด้านพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นการปรับกลยุทธ์การทำงานของสำนักงานการศึกษาให้มีการดำเนินการประสานงานกันสู่ผลสัมฤทธิ์ของการสร้างความเข้มแข็งให้กับพลเมือง (มานิต เตชอภิโชค, 2556)

แผนพัฒนาการศึกษาระดับที่ 8 พ.ศ. 2550-2554 มุ่งพัฒนาคุณลักษณะเด็กไทยให้สอดคล้องกับความเป็นพลเมืองคุณภาพ ได้แก่ การมีวินัย มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างเหมาะสม ความเป็นพลเมืองคุณภาพมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โรงเรียนควรจัดเข้าในหลักสูตรการเรียนการสอน เช่น มุ่งเน้นคุณธรรม ศีลธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตา การเคารพสิทธิของผู้อื่น การลงมือปฏิบัติทำให้เกิดจิตสำนึกที่จะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และพัฒนาไปสู่ “ความเป็นพลเมืองดี” ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการสร้างประชาชนไปสู่ “ความเป็นพลเมืองคุณภาพ” (ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555) พลเมืองคุณภาพควรจัดไว้ในหลักสูตรอย่างชัดเจน และจัดการเรียนการสอนโดยการใช้กิจกรรมที่ให้นักเรียนปฏิบัติจริงร่วมกับชุมชนในด้านต่าง ๆ ทำให้นักเรียนเกิดพัฒนาการทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ความรู้สึก ร่างกาย และจิตใจสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

การพัฒนานคนให้เป็นพลเมืองคุณภาพ ต้องใช้การศึกษาเข้ามาช่วยโดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการ เพราะเป็นตัวชี้วัดคุณภาพของนักเรียน และความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการเป็นการสร้างกระบวนการรอกองามให้แก่บุคคลและสังคม ทำให้คนเป็นคนรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตัวเอง สามารถปรับตัวให้เข้ากับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว มีคุณธรรมจริยธรรม รู้จักพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

เป็นคนดี และเป็นคนเก่ง การที่โรงเรียนจะทำหน้าที่นี้ได้อย่างสมบูรณ์ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญแก่งานวิชาการ เข้าใจขอบข่ายงานและภาระหน้าที่ของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเป็นอย่างดี จากการศึกษางานวิจัย พบว่า เยาวชนช่วงอายุ 15-18 ปี หรือช่วงมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นช่วงที่มี วุฒิภาวะเพียงพอที่จะแก้ไขปัญหา หรือประเด็นต่าง ๆ ที่สนใจของสังคมได้ โดยนำความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาไปใช้ในการดำรงชีวิต (ทิพย์พพร ต้นตีสุนทร, 2554) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารงาน วิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพของโรงเรียน เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารระดับสูง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีกลยุทธ์ในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามแนวคิด พลเมืองคุณภาพเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะ ค่านิยม ความตระหนักรู้ มีจิตสำนึกและ พฤติกรรมตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพในทางที่ดีขึ้นซึ่งเป็นตัวชี้วัดความเจริญ และพัฒนา ประเทศชาติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารอบแนวคิดของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนา พลเมืองคุณภาพ
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษากรอบแนวคิดการวิจัย โดยศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร งานวิชาการตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ กำหนดเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ขอบข่ายการบริหารงาน วิชาการของกฎกระทรวงศึกษาธิการ (2550) ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศการสอน การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยี การวัดและประเมินผล และ 2) กรอบแนวคิด การพัฒนาพลเมืองคุณภาพมีคุณลักษณะ 3 คุณลักษณะ ประกอบด้วย มีความคิดเชิงวิพากษ์และความคิด สร้างสรรค์ มีความสามารถในด้านเศรษฐกิจ และมีคุณธรรมและรับผิดชอบต่อสังคม นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียน

มัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ ประชากรในการวิจัย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558 จำนวน 2,361 โรงเรียน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 385 โรงเรียน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ Yamane (1973) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ/หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,155 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) สำหรับการเลือกผู้เชี่ยวชาญ ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ และเป็นอาจารย์สอนระดับมหาวิทยาลัย มีประสบการณ์ด้านการบริหารงานวิชาการไม่น้อยกว่า 5 ปี มีความเข้าใจในเรื่องการบริหารงานวิชาการและเรื่องการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ จากนั้นคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามและจุดประสงค์ (index of item objective congruence: IOC) ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป และปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา นำไปทดลองใช้แล้วหาค่าความเชื่อมั่น พบว่า ระดับความเชื่อมั่นด้านสภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.94 และด้านสภาพพึงประสงค์ เท่ากับ 0.98

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามไปยังตัวอย่าง จำนวน 1,155ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมารวม 973 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84 ของแบบสอบถามทั้งหมด จากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ ใช้การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการบริหารงานวิชาการและกรอบแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินกรอบแนวคิดผลการประเมิน พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน มีความเห็นสอดคล้องกันว่า กระบวนการบริหารงานวิชาการและแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ มีความเหมาะสม

รายละเอียด ดังนี้

1.1 กระบวนการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพมีความสำคัญ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศการสอน การใช้สื่อและเทคโนโลยี การวัดและประเมินผล

1.2 แนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพมีคุณลักษณะ ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) มีความคิดสร้างสรรค์ และมีความคิดเชิงวิพากษ์ 2) มีความสามารถในด้านเศรษฐกิจ 3) มีคุณธรรม และมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

1) มีความคิดสร้างสรรค์ และมีความคิดเชิงวิพากษ์ องค์ประกอบย่อย คือ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ มีความคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ มองปัญหา และสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งใด ๆ ด้วยสันติวิธี

2) มีความสามารถในด้านเศรษฐกิจ องค์ประกอบย่อย คือ มีประสิทธิภาพในการทำงานหรือเป็นแรงงานที่มีทักษะสูง มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง มีศักยภาพและความสามารถในระดับสูงด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสารทำงานเป็นทีมได้ มีสมรรถนะในการประกอบอาชีพ

3) มีคุณธรรมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม องค์ประกอบย่อย คือ เคารพและปฏิบัติตามกฎหมายกฎระเบียบของสังคม มีความซื่อสัตย์สุจริตและความยุติธรรม มีความรับผิดชอบต่อจิตสาธารณะ ช่วยพัฒนาเมืองและสังคมและให้ความร่วมมือกับผู้อื่น มีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทยภายใต้บริบทของสังคมโลกใหม่ ยอมรับอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมและก้าวข้ามวัฒนธรรม ความเป็นผู้นำ

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูล ดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 53.2 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 46.8 ส่วนใหญ่มีอายุ 50-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.8 รองลงมาคืออายุ 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.1 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 69.5 รองลงมาคือ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 25.0 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ 16-20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 40.9 รองลงมาคือประสบการณ์ 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.4 ขนาดสถานศึกษาส่วนใหญ่มีขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 39.2 รองลงมา คือ

ขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 25.1

2.2 สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ

สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($M = 3.79$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 3.84$) รองลงมา คือ การนิเทศการสอน ($M = 3.82$) การวัดประเมินผล ($M = 3.81$) การพัฒนาหลักสูตร ($M = 3.78$) และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี ($M = 3.74$) ตามลำดับ ส่วนสภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.65$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.67$) รองลงมาคือ การนิเทศการสอนและการวัดประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($M = 4.66$) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ย ($M = 4.65$) และการพัฒนาหลักสูตร ($M = 4.63$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 การพัฒนาหลักสูตร พบว่า องค์ประกอบย่อยของสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมี 2 รายการ คือ มีการจัดทำหลักสูตร และมีการจัดการเนื้อหาสาระเพื่อให้นักเรียนมีความเป็นพลเมืองคุณภาพ โดยพบว่า การจัดเนื้อหาสาระเพื่อให้นักเรียนมีความเป็นพลเมืองคุณภาพ ($M = 3.82$) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าการจัดทำหลักสูตร ($M = 3.74$) ส่วนองค์ประกอบย่อยของสภาพพึงประสงค์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดทำหลักสูตร และมีการจัดการเนื้อหาสาระเพื่อให้นักเรียนมีความเป็นพลเมืองคุณภาพ

2.2.2 การจัดการเรียนการสอน พบว่า องค์ประกอบย่อยของสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการจัดการเรียนการสอน ทุกกลุ่มสาระเกี่ยวกับการพัฒนานักเรียน ส่งเสริมให้รักการอ่าน สร้างนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง มีการจัดแหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และเครือข่ายผู้ประกอบการ ชุมชนมาร่วมจัดการเรียนการสอน มีการพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะและความสามารถในการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม และคุณลักษณะพึงประสงค์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม และคุณลักษณะพึงประสงค์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ($M = 3.96$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และเครือข่ายผู้ประกอบการ ชุมชน มาร่วมจัดการเรียนการสอน ($M = 3.75$) ส่วนสภาพพึงประสงค์ที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีการจัดการเรียนการสอนทุกองค์ประกอบย่อย โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัด

กิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม และคุณลักษณะพึงประสงค์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ($M = 4.71$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการจัดแหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน มาร่วมจัดการเรียนการสอน ($M = 4.64$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดตามแนวคิดการพัฒนาผลเมืองคุณภาพ พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนทุกองค์ประกอบอยู่ในด้านการมีคุณธรรมและความรับผิดชอบ ต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ ส่วนสภาพพึงประสงค์ พบว่า ด้านการมีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเช่นเดียวกันเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ

2.2.3 การนิเทศการสอน พบว่า องค์ประกอบย่อยของสภาพปัจจุบันที่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการจัดกิจกรรมอบรม ส่งเสริมครู และผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความสามารถทำงานแบบร่วมมือร่วมใจ และเป็นกระบวนการกลุ่ม มีการจัดกิจกรรมอบรมครูให้มีความรู้ความสามารถในการสอน การแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี และสร้างบรรยากาศห้องเรียนประชาธิปไตย มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยวิธีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่หลากหลายภายในกับสถานศึกษาอื่น ๆ มีการติดตามประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการเพื่อให้นักเรียนมีความเป็นพลเมืองคุณภาพ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การจัดกิจกรรมอบรม ส่งเสริมครู และผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความสามารถทำงานแบบร่วมมือร่วมใจ และเป็นกระบวนการกลุ่ม ($M = 3.87$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยวิธีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่หลากหลายภายในกับสถานศึกษาอื่น ๆ ($M = 3.78$) ส่วนสภาพพึงประสงค์ พบว่า การนิเทศการสอนทุกองค์ประกอบย่อยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน 2 รายการ ได้แก่ มีการจัดกิจกรรมอบรม ส่งเสริมครู และผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความสามารถทำงานแบบร่วมมือร่วมใจ และเป็นกระบวนการกลุ่ม และมีการจัดกิจกรรมอบรมครูให้มีความรู้ความสามารถในการสอนการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี และสร้างบรรยากาศห้องเรียนประชาธิปไตย ($M = 4.68$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยวิธีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่หลากหลายภายในกับสถานศึกษาอื่น ๆ มีการติดตามประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบ และกระบวนการนิเทศงานวิชาการเพื่อให้นักเรียนมีความเป็นพลเมืองคุณภาพ ($M = 4.64$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดตามแนวคิดการพัฒนาผลเมืองคุณภาพ พบว่า สภาพ

ปัจจุบันของการนิเทศการศึกษาทุกองค์ประกอบอยู่ในด้านการมีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ ส่วนสภาพพึงประสงค์ พบว่า ด้านการมีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเช่นเดียวกันเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ

2.2.4 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี พบว่า องค์ประกอบย่อยของสภาพปัจจุบันที่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการจัดทำและจัดหาสื่อการสอน สื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีทางการศึกษามีการพัฒนาสื่อ แบบเรียน และเทคโนโลยีทางการศึกษา มีการพัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติมและมีแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา มีการศึกษาสำรวจ วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา มีการวางแผน กำกับ ติดตามการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาผลเมืองคุณภาพ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 2 รายการ ได้แก่ มีการจัดทำและจัดหาสื่อการสอน สื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีทางการศึกษา และมีการพัฒนาสื่อ แบบเรียน และเทคโนโลยีทางการศึกษา ($M = 3.77$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการศึกษาสำรวจ วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา ($M = 3.68$) ส่วนสภาพพึงประสงค์ พบว่า ทุกองค์ประกอบย่อยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ มีการพัฒนาสื่อ แบบเรียน และเทคโนโลยีทางการศึกษา ($M = 4.67$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการวางแผน กำกับ ติดตามการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาผลเมืองคุณภาพ ($M = 4.64$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดตามแนวคิดการพัฒนาผลเมืองคุณภาพ พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทุกองค์ประกอบอยู่ในด้านการมีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ ส่วนสภาพพึงประสงค์ พบว่า ด้านการมีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเช่นเดียวกันเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ

2.2.5 การวัดและประเมินผล พบว่า องค์ประกอบย่อยของสภาพปัจจุบันที่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการจัดทำเอกสาร ระเบียบการวัดประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบของสถานศึกษามีการวัดผลเทียบโอนประสบการณ์ผลการเรียนทุกกลุ่มสาระ มีการประเมินการอ่าน การคิด การวิเคราะห์ และการเขียนของนักเรียน มีการอบรมพัฒนาครู ให้ครูมีความรู้ในการสร้างเครื่องมือวัดประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้และสภาพปัญหาของนักเรียน มีการสอนซ่อมเสริมเพื่อปรับปรุงแก้ไขผลการเรียนของนักเรียน และนำมาประเมินผลการเรียนอีกครั้ง มีการนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มาปรับปรุงคุณภาพการเรียน การสอนเพื่อให้นักเรียนมีความเป็นผลเมืองคุณภาพ โดยรายการที่

มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มาปรับปรุงคุณภาพการเรียน การสอนเพื่อให้นักเรียน มีความเป็นพลเมืองคุณภาพ ($M = 3.85$) รายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการวัดผลเทียบโอนประสบการณ์ ผลการเรียนทุกกลุ่มสาระมี ($M = 3.76$) ส่วนสภาพพึงประสงค์ พบว่า ทุกองค์ประกอบย่อยมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมากที่สุด โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการประเมินการอ่าน การคิด การวิเคราะห์และ การเขียนของนักเรียน ($M = 4.68$) ส่วนการวัดผลเทียบโอนประสบการณ์ผลการเรียนทุกกลุ่มสาระมีค่าเฉลี่ย ต่ำที่สุด ($M = 4.65$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ พบว่า สภาพ ปัจจุบันของการวัดและประเมินผลทุกองค์ประกอบย่อยในด้านการมีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ ส่วนสภาพพึงประสงค์ พบว่า ด้านการมีคุณธรรมและ ความรับผิดชอบต่อสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเช่นเดียวกันเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ

อภิปรายผล

ผู้วิจัยมีประเด็นอภิปรายผล ดังนี้

1. กรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมือง คุณภาพมีความเหมาะสมทุกด้าน

ผลการประเมินกรอบแนวคิด พบว่า มีความเหมาะสมทุกองค์ประกอบ ทั้งนี้อาจเนื่องมา จากกรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการครอบคลุมประเด็นสำคัญในการบริหารงานวิชาการดังที่ เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2527) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการซึ่งเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดการ การเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา การบริหารสื่อการศึกษา และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เสริมการเรียนการสอน ส่วนแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพได้อ้างอิงทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองคุณภาพและสอดคล้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับทักษะสำคัญของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 (2555) ที่ระบุว่า ในการเตรียมพร้อมนักเรียนเป็น เรื่องสำคัญกับการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 ครูจึงมีความตื่นตัวและเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองคุณภาพ

2. สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตาม แนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ

สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนา พลเมืองคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ ยังให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับงานบริหารวิชาการตามแนวคิดพลเมืองคุณภาพ ทั้ง 5 ด้าน อาจเนื่องมาจากผู้บริหารเห็นความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ทั้ง 5 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารรายงานของการใช้หลักสูตรขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ที่ระบุว่า การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร สิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่พลเมืองคุณภาพ และสอดคล้องกับ ปราโมทย์ เญยจากัญจน์ (2548) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับเรื่องของการจัดหลักสูตร หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญในระบบการศึกษา เพราะหลักสูตรเปรียบเสมือนหัวใจการดำเนินงาน เป็นที่รวมของจุดมุ่งหมาย เนื้อหาและกิจกรรมต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องหลักสูตร ด้านนิเทศการสอน ต้องมีการจัดกิจกรรมอบรม ส่งเสริมครูและผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความสามารถ ด้านการวัดประเมินผล การเรียนรู้ ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ในการวัดประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย การพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งรัชชดาพร เวหะชาติ (2550) ที่กล่าวถึงบทบาทของการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีว่า ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้ของครูบรรลุผล โดยการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีที่มีความหลากหลายและเหมาะสม และเพียงพอให้ครูได้เลือกพัฒนาและนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี และการวัดประเมินผล แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาคาดหวังให้โรงเรียนมัธยมศึกษาต้องยกระดับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพให้ถึงระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้าน อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

2.1 การพัฒนาหลักสูตร

สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพด้านการพัฒนาหลักสูตร มีการจัดทำหลักสูตรเพื่อให้นักเรียนมีความเป็นพลเมืองคุณภาพอยู่ในระดับมาก โดยพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม มีความคิดสร้างสรรค์และมีความคิดเชิงวิพากษ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ อุ๋นใจ และคณะ (2558) ที่กล่าวว่า การจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรช่วยให้ผู้เรียนมีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมและมีความคิดสร้างสรรค์และมีความคิดเชิงวิพากษ์

ส่วนสภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ พบว่า ต้องการจัดเนื้อหาสาระเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมมากที่สุด รองลงมา คือ มีความคิดสร้างสรรค์และมีความคิดเชิงวิพากษ์ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร ครู ให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม และความคิดสร้างสรรค์และมีความคิดเชิงวิพากษ์ของผู้เรียน

2.2 การจัดการเรียนการสอน

สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อย พบว่า มีการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระเกี่ยวกับการพัฒนานักเรียน ส่งเสริมให้รักการอ่าน สร้างนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง มีการจัดแหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน มาร่วมจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับการวิจัยของปราโมทย์ เบญจกาญจน์ (2548) ที่พบว่า การพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะและความสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม และคุณลักษณะพึงประสงค์ สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ เพื่อให้นักเรียนมีความเป็นพลเมืองคุณภาพ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สภาพปัจจุบันมีคุณธรรมและมีความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีความคิดสร้างสรรค์และมีความคิดเชิงวิพากษ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนช่วยส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์และการคิดเชิงวิพากษ์ ช่วยให้คิดรอบด้านมากขึ้น ใช้เหตุผลในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์มากขึ้น การคิดเชิงวิพากษ์เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น เพราะเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่ความเข้าใจ ทำให้เกิดการค้นพบความจริงเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้องมากที่สุด สัมฤทธิ์ บุญนิยม (2548) ได้ทำการศึกษาจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมมาใช้กับนักเรียนมัธยมปลายด้วยการระดมสมองและทำแบบฝึกหัด ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในด้านความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน การอ่าน การพูดของนักเรียนสูงขึ้น แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อความคิดสร้างสรรค์และมีความคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียน

2.3 การนิเทศการสอน

สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพด้านนิเทศการสอน พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นองค์ประกอบย่อย พบว่า มีการจัดกิจกรรมอบรม ส่งเสริมครู และผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความสามารถทำงานแบบร่วมมือร่วมใจและ

เป็นกระบวนการกลุ่ม มีการจัดกิจกรรมอบรมครูให้มีความรู้ ความสามารถในการสอนการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี และสร้างบรรยากาศห้องเรียนประชาธิปไตย มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยวิธีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่หลากหลายภายในกับสถานศึกษาอื่น ๆ และมีการติดตาม ประสานงานกับเขตการพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบ และกระบวนการนิเทศงานวิชาการเพื่อให้นักเรียนมีความเป็นพลเมืองคุณภาพ สอดคล้องกับโครงสร้างพื้นฐาน การวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2551) คือ มุ่งเน้นการมีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม สอดคล้องกับสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า คุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ความคิดสร้างสรรค์และมีความคิดเชิงวิพากษ์

2.4 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี

สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวความคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบย่อย คือ คุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ความคิดสร้างสรรค์และมีความคิดเชิงวิพากษ์ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีให้มาก สอดคล้องกับแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่กล่าวไว้ว่า ต้องมีการผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับเนื้อหาและวิธีการสอนโดยใช้สื่อและเทคโนโลยีสนับสนุน ทฤษฎีการเรียนรู้แบบใหม่ในการพัฒนาเนื้อหาแบบใหม่ใช้สื่อผสมอย่างหลากหลายปรับเปลี่ยนตามความสามารถและระดับของผู้เรียน

2.5 ด้านการวัดประเมินผล

สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวความคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ ด้านการวัดประเมินผลอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบย่อย คือ คุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ความคิดสร้างสรรค์และมีความคิดเชิงวิพากษ์ อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ผู้อำนวยการ รองผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนให้ความสำคัญในประเด็นนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริม สนับสนุน และให้ความสำคัญการบริหารงานวิชาการตาม

แนวความคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีความเป็นพลเมืองคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยี เช่น มีการจัดทำและจัดหาสื่อการสอน สื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีทางการศึกษา มีการพัฒนาสื่อ แบบเรียน มีการพัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนมีความเป็นพลเมืองคุณภาพในด้านมีความคิดสร้างสรรค์และมีความคิดเชิงวิพากษ์ มีความสามารถในการประกอบอาชีพ มีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม

1.3 ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมด้านการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูเพื่อนำความรู้มาพัฒนาผู้เรียน เช่น มีการจัดกิจกรรมอบรม ส่งเสริมครู และผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความสามารถทำงานแบบร่วมมือร่วมใจ และเป็นกระบวนการกลุ่ม มีการจัดกิจกรรมอบรมครูให้มีความรู้ความสามารถในการสอน การแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี และสร้างบรรยากาศห้องเรียนประชาธิปไตย มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครู ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยวิธีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่หลากหลาย ภายในกับโรงเรียนอื่น ๆ มีการติดตามประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบ และกระบวนการนิเทศงานวิชาการเพื่อให้นักเรียนมีความเป็นพลเมืองคุณภาพ

1.4 ผู้บริหารโรงเรียนควรเร่งพัฒนาจัดการเรียนการสอน เช่น มีการจัดแหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน มาร่วมจัดการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม และคุณลักษณะพึงประสงค์ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อหาแนวทางในการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ด้านเทคโนโลยี ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองคุณภาพและเตรียมความพร้อมให้มีทักษะในการใช้ชีวิต นอกจากนี้ ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองคุณภาพ เช่น มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม และคุณลักษณะพึงประสงค์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระเพื่อพัฒนาพลเมืองคุณภาพ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกวรรณ อุ่นใจ, วารินทร์ แก้วอุไร, ปกรณ์ ประจัญบาน, และ ภูฟ้า เสวกพันธ์. (2558). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความเป็นพลเมือง สำหรับเยาวชนไทยด้านความรับผิดชอบ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 17(4), 40-51.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *รายงานการสังเคราะห์การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *การคิดเชิงวิพากษ์*. ชัคเซสมิเดีย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *Civic education พลังเยาวชน พลังพลเมือง : การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง*. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ทิพย์พาวร ดันดีสุนทร. (2554). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สถาบันนโยบายศึกษา.
- ปราโมทย์ เบญจกาญจน์. (2548). *รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic education)*. นานมีบุ๊คส์พลัสลิเคชั่นส์.
- มานิต เตชอภิโชค. (2556). การวิเคราะห์แนวโน้มของเมืองในอนาคต เพื่อต้องการเน้นให้เห็นความสำคัญของการมีครอบครัวดี สังคมดี เมืองน่าอยู่ ด้วยการมีพลเมืองคุณภาพ มุ่งเน้นกิจกรรมร่วมในการเพาะสร้างพลเมืองคุณภาพรุ่นใหม่ (เด็กและเยาวชน) ภายใต้แนวคิด Our 4Cs is our future. *วารสารปัญญาพัฒนาข้าราชการ กทม.*, 32(3), 4-22.
- รุ่งรัชชดาพร เวหะชาติ. (2550). *การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2551). *นโยบายการพัฒนาวินัยและจริยธรรมการจัดการและพฤติกรรมองค์กร ข้าราชการครู*. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.

สัมฤทธิ์ บุญนิยม. (2548). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องพีชและลัตว์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สอนด้วยวิธีสอนโดยใช้แผนที่ความคิดกับวิธีสอนตามด้วยเครื่องมือครู [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2527). หลักบริหารการศึกษาทั่วไป. อเนงศ์ศิลป์การพิมพ์.

ภาษาอังกฤษ

Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing* (3rd ed.). Harper & Row.

Yamane, T. (1973). *Statistics and introductory analysis*. Harper & Row.